

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2017. gada 17. februārī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Gunārs Kusiņš, tiesneši Kaspars Balodis un Ineta Ziemele,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk –
Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums
Nr. 15/2017),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa
likuma 4. pantu (izņemot panta pirmo daļu) par neatbilstošu Latvijas
Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 101. pantam, Vispārējās
konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību (turpmāk – Konvencija) 4. un
15. pantam, kā arī Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām
tiesībām (turpmāk – Pakts) 2. un 25. pantam;

1.2. atzīt Ministru kabineta 2009. gada 7. jūlija noteikumu Nr. 733
„Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes
pārbaudes kārtību profesionālo un amata pienākumu veikšanai, pastāvīgās
uzturēšanās atļaujas saņemšanai un Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja

statusa iegūšanai un valsts nodevu par valsts valodas prasmes pārbaudi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 733) 1. pielikumu, ciktāl tas attiecas uz pašvaldības domes deputātiem, par neatbilstošu Satversmes 91. un 101. pantam, Konvencijas 4. un 15. pantam, kā arī Pakta 2. un 25. pantam.

2. Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma 4. pants (izņemot panta pirmo daļu) un noteikumu Nr. 733 1. pielikums (turpmāk – apstrīdētās normas) noteic valsts valodas prasmju minimālo līmeni un pārbaudes kārtību deputātiem, tostarp republikas pilsētas domes un novada domes deputātiem, kā arī deputāta pilnvaru anulēšanas kārtību nepietiekamas valsts valodas prasmes līmeņa gadījumā.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas kompetence ir noteikta Satversmes 85. pantā, kā arī Satversmes tiesas likuma 1. un 16. pantā. Satversmes tiesas likuma 16. pantā ir izsmeļoši uzskaitītas Satversmes tiesā izskatāmās lietas.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam lietas par likuma atbilstību Satversmei ir piekritīgas Satversmes tiesai. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktam lietas par citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām ir piekritīgas Satversmes tiesai. Savukārt atbilstoši minētā likuma 16. panta 6. punktam Satversmes tiesa var izvērtēt Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi.

Līdz ar to pieteikumā ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izpriestu prasījumu.

Satversmes tiesa 2013. gada 7. novembrī ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2012-24-03 „Par Ministru kabineta 2009. gada 7. jūlija noteikumu Nr. 733 „Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību profesionālo un amata pienākumu veikšanai, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai un Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai un valsts nodevu par valsts valodas prasmes pārbaudi” 1. pielikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 101. pantam, kā arī Valsts valodas likuma 6. panta pirmajai daļai un Ministru kabineta iekārtas likuma 31. pantam” (*sk. „Latvijas Vēstnesis”, 2013. gada 11. novembris, Nr. 220*). Šajā spriedumā Satversmes tiesa citastarp vērtēja regulējuma, kas paredz pašvaldību domju deputātiem obligātu valsts valodas zināšanu un prasmju apjomu C līmeņa 1. pakāpē, atbilstību augstāka juridiska spēka normām.

Satversmes tiesa secināja, ka prasība par latviešu valodas lietošanu pašvaldību darbā, kura ietver arī pašvaldību domju deputātu pienākumu prast valsts valodu un to lietot, ir konstitucionāli nostiprināta un neierobežo personai Satversmes 101. pantā noteiktās pamattiesības. Turklāt valsts valodas prasme C līmeņa 1. pakāpē personai ir nepieciešama, lai tā spētu veikt pašvaldības domes

deputāta amata pienākumus (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-24-03 14., 18.2. un 18.3. punktu*). Tādējādi šā lēmuma 1.2. punktā norādītais prasījums tiktāl, ciktāl tas attiecas uz Noteikumu Nr. 733 1. pielikuma iespējamo neatbilstību Satversmes 91. un 101. pantam, pēc būtības jau ir izspriests. Pieteikumā nav sniegts pamatojums, ka pastāvētu būtiski jauni apstākļi, kas prasītu Satversmes tiesai izspriest prasījumu no jauna.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā ir iesniegts par jau izspriestu prasījumu.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir Latvijas pilsonis. Viņa dzimtā valoda esot krievu valoda. Pieteikuma iesniedzējs esot bijis [...] deputāts kopš (*datums*), un vēlāk, kopš (*datums*), [...] domes deputāts.

(*datums*) uz vairāku personu iesniegumu pamata Valsts valodas centrs ierosinājis pārbaudes lietu par Pieteikuma iesniedzēja valsts valodas prasmju līmeni. Tās rezultātā tika atzīts, ka Pieteikuma iesniedzējs nelieto valsts valodu normatīvajos aktos noteiktajā līmenī. Viņam tika dots laiks līdz (*datums*) iegūt deputāta statusam nepieciešamās valsts valodas prasmes apliecinājošu dokumentu. Pēc noteiktā datuma, ņemot vērā, ka Pieteikuma iesniedzējam nebija izdevies uzlabot valsts valodas prasmes, Valsts valodas centrs (*datums*) vērsās tiesā ar pieteikumu par deputāta pilnvaru anulēšanu Pieteikuma iesniedzējam.

Gan [...] tiesa, gan [...] apgabaltiesa apmierināja Valsts valodas centra pieteikumu par deputāta pilnvaru anulēšanu Pieteikuma iesniedzējam. Ar (*datums*) Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas lēmumu tika atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Pieteikuma iesniedzēja kasācijas sūdzības. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka, piemērojot apstrīdētās normas, ir aizskartas viņam no Satversmes 91. un 101. panta, kā arī no Konvencijas 4. un 15. panta un Pakta 2. un 25. panta izrietošās tiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi šajā likumā norādītajos gadījumos. Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku normatīvo aktu normas, kas regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2008. gada 29. jūlija lēmumu par lietas ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 75/2008*).

No pieteikuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētās normas regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus un to konstitucionalitātes izvērtēšana vienas lietas ietvaros varētu veicināt lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī tādu nav.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, Pieteikuma iesniedzējs pārsūdzējis viņam nelabvēlīgo tiesas spriedumu par deputāta mandāta anulēšanu, tomēr Pieteikuma iesniedzējam nelabvēlīgais nolēmums ir atstāts spēkā.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no (*datums*), kad tika pieņemts Augstākās tiesas Civillietu departamenta tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Pieteikuma iesniedzēja sūdzības. Līdz ar to apelācijas instances tiesas spriedums ir stājies spēkā. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts (*datums*). Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas un ceturrtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

9. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums, kas Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

9.1. Pieteikumā norādīts, ka Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma 4. pants (izņemot panta pirmā daļa) neatbilst Satversmes 91. pantam.

Satversmes tiesa, interpretējot Satversmes 91. pantu, atzinusi, ka tajā ir ietverti divi savstarpēji cieši saistīti, bet tomēr dažādi principi: vienlīdzības princips – pirmajā teikumā, un diskriminācijas aizlieguma princips – otrajā teikumā (*sk. piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9. punktu*).

Vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 1. punktu un 2005. gada 11. novembra sprieduma lietā Nr. 2005-08-01 5. punktu*).

Izvērtējot kādas normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, nepieciešams noskaidrot, pirmkārt, vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; treškārt, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*). Turklāt Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka, iesniedzot konstitucionālo sūdzību par tiesību normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam, nepieciešams pamatot, ka atšķirīgā attieksme izriet tieši no tiesību normas, nevis no tās piemērošanas (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 16. punktu*).

Pieteikumā pausts uzskats, ka Pieteikuma iesniedzējs atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar citiem pašvaldības domes deputātiem, kuru dzimtā valoda ir latviešu valoda un kuri to varot izmantot pēc vēlēšanās. Savukārt viņam esot liegts izmantot savu dzimto valodu. Attieksme pret divām grupām, kuras atrodas vienādos apstākļos, proti, esot vēlēti pašvaldības domes deputāti, tādējādi esot atšķirīga.

Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka, izvērtējot kādas normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, šo normu nevar vērtēt atrauti no Satversmes 4. panta, kas latviešu valodai Latvijā piešķir konstitucionālu statusu, jo Satversme ir vienots veselums un tajā ietvertās normas interpretējamas sistēmiski (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9. punktu*). Pieteikumā nav juridiski pamatots, ka, ņemot vērā Satversmes 4. pantā nostiprināto latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas statusu, pašvaldības domes deputātiem no Satversmes 91. panta izrietētu tiesības amatpersonas pienākumu veikšanai izmantot svešvalodu.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka ikvienas valsts interesēs ir nodrošināt to, lai tās institūcijas funkcionē efektīvi (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002. gada 9. aprīļa sprieduma lietā „Podkolzina pret Latviju”*,

pieteikuma Nr. 46726/99, 34. punktu). Valsts institūciju funkcionēšana valsts valodā nodrošina to efektivitāti, kas ir visas sabiedrības interesēs. Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, ka valsts valodas lietošanai valsts institūcijās nebūtu leģitīmā mērķa un tas būtu nesamērīgs ierobežojums.

Līdz ar to pieteikums šajā prasījuma daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

9.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma 4. pants (izņemot panta pirmo daļu) neatbilst Satversmes 101. pantam.

Lai izvērtētu vai noteiktais tiesību ierobežojums atbilst Satversmes 101. pantam, Satversmes tiesa noskaidro: vai attiecīgais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai šim ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 5. jūnija sprieduma lietā Nr. 2003-02-0106 secinājumu daļas 1. punktu*). Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējam ir pienākums sniegt juridiskus argumentus, vai apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai tas ir samērīgs. Pamatojot pamattiesību ierobežojuma neatbilstību samērīguma principam, pieteikumā nepieciešams norādīt, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi, vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2011-16-01 9. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs ir pamatojis, ka uzskata sevi par piederīgu krievu mazākumtautībai. Pieteikuma iesniedzējs pauž uzskatu, ka apstrīdēto normu regulējums būtu vērtējams kā sods par valsts valodas nezināšanu noteiktā līmenī konkrētai sabiedrības grupai, kurai latviešu valoda nav dzimtā valoda.

Lai arī pieteikumā atzīts, ka ierobežojums ir noteikts ar likumu un tam ir saskatāms iespējams leģitīms mērķis, tomēr pieteikumā nav juridiski pamatots,

kā Pieteikuma iesniedzēja kā krievu mazākumtautībai piederošas personas tiesības saglabāt un attīstīt savu kultūru, reliģiju un valodu samērojamas ar visas sabiedrības interesēm baudīt efektīvi darbojošās pašvaldību institūcijas. Proti, nav juridiski pamatots, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītimā mērķa sasniegšanai, un vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu. Lai gan Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis iespējamu alternatīvo līdzekli legītimā mērķa sasniegšanai, tomēr tas attiecas tikai uz vienu deputāta darbības aspektu. Pieteikumā nav analizēti citi deputāta darbības aspekti, piemēram, nepieciešamība izvērsti izteikt un pamatot savu viedokli par dažādām tēmām, lasīt un saprast dažāda satura un sarežģītības tekstus, rakstīt dažādus lietišķos dokumentus (piemēram, ieteikumus, raksturojumus, oficiālas vēstules), kā arī bez grūtībām saprast citu personu paustos viedokļus par dažādām tēmām.

Līdz ar to pieteikums šajā prasījuma daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

9.3. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Konvencijas 4. un 15. pantam un Pakta 2. un 25. pantam.

Ja tiek lūgts izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Konvencijas un Pakta normai, pieteikumā jāpamato tas, vai Konvencijas un Pakta norma paredz plašāku Pieteikuma iesniedzējas tiesību aizsardzības apjomu nekā Satversme, un tādēļ apstrīdētās normas atbilstība Konvencijas un Pakta normai būtu vērtējama atsevišķi.

Pieteikuma iesniedzējs ir paudis uzskatu, ka Konvencijas 4. pants paredzot stingrākus kritērijus iespējamās nevienlīdzīgās attieksmes vērtēšanā salīdzinājumā ar Satversmes 91. pantu. Pieteikuma iesniedzējs ir ietvēris pieteikumā virkni statistikas datu, tomēr nav sniedzis pamatojumu tam, kādus juridiskus secinājumus no norādītajiem statistikas datiem varētu izdarīt. Attiecībā uz Pakta 2. un 25. pantu pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, kādas plašākas tiesības izriet no šiem pantiem salīdzinājumā ar Satversmi.

Līdz ar to pieteikums arī šajā prasījuma daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. un 4. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 15/2017).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 4. kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kusiņš